

Paul J. van Leeuwen: 'Kwantumfysica, informatie en bewustzijn – Harde wetenschap ondersteunt de illusie van de objectieve werkelijkheid'
Mijnbestseller.nl, 2018. ISBN 978 94 6367 560 4

Bespreking: Jim van der Heijden

Deze auteur werd door Titus Rivas naar mij verwezen waardoor een interessant boek op mijn bureau terecht kwam. Bedankt Titus!

Een hele rij schrijvers, waaronder ikzelf, over bijzondere bewustzijnsstaten zoals de nabij-de-doodervaring ontkomen er niet aan het kwantumverhaal te noemen en er zelfs, als leken, enigszins over uit te wijden. De beste beschrijving die ik tot nu toe ben tegengekomen is die in *Biocentrism* van Lanza en Berman. Hier is door *Kwantumfysica, informatie en bewustzijn* verandering in gekomen. Dit komt doordat het vertrekpunt van Paul van Leeuwen tegenovergesteld is, hij behandelt de kwantummechanica en komt uit bij bewustzijn.

Ir. van Leeuwen studeerde technische natuurkunde (TU Delft), werkte in de ICT en interesseert zich al lang in het metafysische. Door *The Self-Aware Universe* van Amit Goswami kwam hij op het spoor van de kwantumfysica en Goswami's betoog over de materiële werkelijkheid die door het bewustzijn wordt gecreëerd. Vervolgens hield de vraag hoe immaterieel bewustzijn een materieel effect tot stand brengt Van Leeuwen bezig. Dit resulteerde in een cursus kwantumfysica voor niet-fysici die hij aan diverse HOVO-instellingen¹ geeft.

Uit de syllabus bij deze cursus is zijn boek gegroeid dat begint met de oude modellen van het universum en de Newtoniaanse natuurkunde. Daarna gaat de uitleg soepel over naar de ontdekkingen van de afgelopen eeuw die al het voorgaande op de kop hebben gezet.

De eeuw was nog maar net begonnen toen Max Planck de eerste kwantumtheorie publiceerde. Drie decennia later stelde hij dat bewustzijn fundamenteel is en materie daarvan is afgeleid, waarmee hij compleet tegen de toen - en in wat achtergebleven kringen nog steeds - heersende opvatting in ging. Albert Einstein kwam met zijn speciale relativiteitstheorie. Ernest Rutherford concludeerde dat het atoom nagenoeg uit lege ruimte bestaat. Niels Bohr en Louis Victor de Broglie beschreven de structuur en het gedrag van het atoom en van de elektronen. Gevonden werd dat elektronen zich als deeltjes en als golven kunnen gedragen. Het dubbele spleet experiment liet zien dat kijken (waarnemen) een deeltje en niet kijken een golf oplevert. Zoals Van Leeuwen schrijft:

Hier manifesteert eigenlijk het belangwekkendste en vreemdste aspect van de kwantumfysica zich: de invloed van de informatie in het bewustzijn van de waarnemer op kwantumfysische verschijnselen. Dit is de hamvraag: Hoe komt het, wanneer wij informatie krijgen of hebben over het gedrag van een deeltje, dat dat genoeg is voor een fysisch materieel effect?

Werner Heisenberg, Erwin Schrödinger, Wolfgang Pauli, Paul Dirac en Max Born droegen bij aan een kwantumtheorie waar Einstein tegen ageerde omdat die niet verenigbaar bleek te zijn met zijn relativiteitstheorie. Het later in de eeuw daadwerkelijk uitvoeren van eerdere gedachtenexperimenten bevestigde de voorspellingen van de kwantumfysica en daarmee het ongelijk van Einstein. Het boek

gaat verder met een uitleg over non-lokaliteit en verstrengeling en bespreekt acht kwantumhypotheses, wat de onenigheid tussen kwantumfysici laat zien.

Inmiddels is in het verhaal de rol van bewustzijn onmiskenbaar geworden en komen we bij het met de geest beïnvloeden van materie, psychokinese. De experimenten van onder meer Helmut Schmidt, Dean Radin en Dick Bierman worden besproken en het wordt de lezer steeds duidelijker dat het 'waarnemend bewustzijn' de stoffelijke werkelijkheid schept (zie ook de bespreking van het boek van Amanda Gefter). Uitgestelde keuze experimenten, zoals die van John Wheeler, tonen dat de historie van een deeltje door meting met terugwerkende kracht wordt gecreëerd (retrocausaliteit).

Na in te zijn gegaan op de onderzoeken van Daryl Bem en Dean Radin en de kwantumbiologie, kwantumeffecten in levende systemen, beschrijft Van Leeuwen zijn bewustzijnsmodel. Die houdt in dat de fysieke wereld een illusie is van ons non-lokale (niet aan plaats en tijd gebonden) bewustzijn. Een illusie die strenge wetten kent waardoor we met ons allen een consistente wereld ervaren. Het gezamenlijk ervaren van een gedeelde werkelijkheid lijkt erop te wijzen dat onze afzonderlijke bewustzijnen deeltjes zijn van één enkel kosmisch bewustzijn. Dit idee is niet nieuw schrijft Van Leeuwen.

Inderdaad, het is waarschijnlijk zo oud als de mensheid en het is in veel boeken en artikelen, ook in die van mij, te vinden. Het mooie van het boek van Van Leeuwen is dat hij alle puzzelstukjes in elkaar heeft gepast tot een overtuigende plaat van een werkelijkheid die anders is dan wat wij alledaags ervaren en toch daar direct achter ligt. Dit beeld wordt gesterkt door het feit dat de mechanistische materialistische visie op het universum in de afgelopen eeuw door een lange rij van beroemde fysici is afgewezen. Het boek geeft de uitspraken hierover van 19 van hen en eindigt met enkele voorstellen tot falsifiëring van de bewustzijnshypothese.

Op zijn website <https://kwantumfysica-bewustzijn.nl/> geeft de auteur veel extra informatie bij zijn boek.

Kwantumfysica, informatie en bewustzijn is een prachtige aanvulling op de NDE-literatuur. De heldere uitleg maakt dit moeilijke onderwerp voor velen toegankelijk. Kortom, ik ben blij dat dit boek beschikbaar is.

ⁱ Hoger Onderwijs voor Ouderen, Seniorenacademie